

En guldbrakeat från myntsamlingen på Ericsbergs slott

Av Morten Axboe och Lars O. Lagerqvist

Axboe, M. & Lagerqvist, L., 2010. En guldbrakeat från myntsamlingen på Ericsbergs slott. (A gold bracteate from the Ericsberg coin collection.) *Fornvännen* 105. Stockholm.

The coin collection from the estate of Ericsberg, which is currently being sold by auction, was founded by D.G.H. Hildebrand (1761–1808) and maintained by his successors, the barons Bonde, up to 1937. It is unknown when the Migration Period gold bracteate in the collection was acquired, as also when and where it was found. A larger bracteate from the same die is known from Lyngby in east Jutland. Furthermore its loop, being shaped as a straight tube with punched ornament, may point to an origin in southern or central Jutland. The same, rather infrequent type of loop can be seen on a bracteate of unknown provenance which was sold by auction in 2000.

Morten Axboe, Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, DK-1220 København K, Danmark. Morten.Axboe@natmus.dk

Lars O. Lagerqvist, Kungl Myntkabinettet, Box 5428, SE-114 84 Stockholm, Sverige lars.o.lagerqvist@myntkabinettet.se

Myntsamlingen på Ericsbergs slott av Lars O. Lagerqvist

Den utomordentligt omfattande mynt- och medaljsamlingen på Ericsberg nära Katrineholm har, när detta skrives, åtskilliga objekt kvar som skall säljas. Det är den förnämsta privatsamlingen på det numismatiska området som bjudits ut i mo-dern tid. Den omfattar svenska och de svenska besittningarnas mynt samt svenska medaljer till ett antal av över 7000.

Samlingen var fideikommiss på Ericsbergs slott fram till 1988. Den började bildas på 1780-talet och avslutades 1937. Ägarlängden blir densamma som för slottet:

1. David Gotthard Henrik Hildebrand (1761–1808). Hans far var den förmögne ryttmästare

ren David Henrik Hildebrand (1712– 91), vars ätt hade adlats 1698 av Karl XII. Ryttmästaren gjorde flera av sina egendomar till fideikommiss, däribland Ericsberg. En medlem av friherrliga ätten Gyllenstierna hade börjat uppföra slottet vid mitten av 1600-talet, och dennes sonson förpantade det 1731 till familjen Hildebrand.

David Gotthard blev den förste store mynt- och medaljsamlaren på Ericsberg. Några ytterst sällsynta eller unika dyrgripar förvärvades redan under hans tid, t ex »Sturemarcken» 1512, Gustav Erikssons halva silvergyllen 1523, Slaget vid Køge bugt 1677. Den förstnämnda är Sveriges första »stormynt» i silver, utgivet till olika vikt i tre något skiljaktiga utformningar. Den som nu har sålts (det

finns tre i privat ägo) väger som 1/2 silvergyllen. Kanske den delades ut vid Sten Sture d y:s val till riksföreståndare sommaren 1512. Den halva silvergyllen 1523 är slagen för Gustav Eriksson, som i juni valdes till kung i Strängnäs – men på myntet är han ännu riksföreståndare! Den tunga silvermedaljen över danskarnas seger vid Køge bugt 1677 tog tio år att gravera och var fram till modern tid den största medalj som tillverkats genom prägling. Den förvärvades 1800 ur en dansk samling och har nu återgått till Danmark för ett mycket högt belopp.

Hildebrand köpte också – med hjälp av en svensk diplomat – dyrgripar från S:t Petersburg. Eftersom han var ogift gick fideikommisset till systersöner. Ätten Hildebrand dog ut redan året därpå, 1809. (Det bör kanske påpekas i denna tidskrift att ätten Hildebrand inte var släkt med de lärda riksantikvarierna och professorerna av samma namn.)

2. Den andre fideikommissarien var friherre Carl Carlsson Bonde (1786–1854), vars mor alltså var född Hildebrand. Han var fil. och jur. dr samt överstekammarjunkare. Utöver Ericssberg övertog han Forsnäs bruk, fastigheter i Stockholm m.m. En förteckning över samlingen lär ha upprättats men har inte kunnat återfinnas. Han var gift med en av sina sysslingar, Ingeborg Bonde. Deras son:

3. Tredje fideikommissarien blev friherre Carl Jedvard Bonde (1813–95), bl.a. överceremonimästare. Han återupptog samlandet och hans namn återfinns i några auktionskataloger. Han ställde också ut valda delar i montrar. Riksantikvarien Bror Emil Hildebrand fick ta del av samlingen: notiser om där befintliga medaljer återfinns i hans 1874–75 utgivna katalog över kungliga svenska minnespenningar. Från 1891 ingick Ericssbergssamlingen i fideikommisset.

Carl Jedvard var gift med grevinnan Wilhelmina Lewenhaupt. Deras son:

4. Fjärde fideikommissarien var friherre Carl Carlsson Bonde d.y. (1850–1913), bl.a. överceremonimästare och talman i riksdagens

andra kammare, en mycket verksam samlare som gjorde förvärv på den Oldenburgska auktionen 1898 och många andra. Han var gift med sin syssling friherrinnan Sofia Beck-Friis. Deras son:

5. Femte fideikommissarien var friherre Carl Gotthard Bonde (1877–1937), förste hovjägmästare och diplomat. Han var nog den störste mynt- och medaljsamlaren sedan den förste fideikommissariens dagar. Inte minst utökade han antalet svenska och de svenska besittningarnas guldmynt. Han blev den siste aktive samlaren. Gift med friherrinnan Ingeborg Louise Thott. Deras son:

6. Den sjätte och siste fideikommissarien var friherre Carl Jedvard Carlsson Bonde (1914–88), hovjägmästare. Han samlade inte men stod till tjänst med utlån och specialvisningar. Vid hans död upphörde fideikommisset. Han var gift med grevinnan Marianne Mörner af Morlanda. De hade fem barn.

7. Den nuvarande slottsägaren är sonen friherre Carl Göran Bonde (född 1941), som är huvudman för ätten och med sin hustru bebor Ericssberg.

Fem kataloger över Ericssbergssamlingen har utkommit sedan 2007, försålda genom Ulf Nordlind Mynthandel AB i Stockholm och i Osna-brück, dessa senare (nr 2 och nr 4, 2008 och 2009) i samarbete med Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG. Den första (nr 2) omfattade främst sådana medaljer som ansågs intressera en utländsk kundkrets, den senare mynt från de svenska besittningarna. Hösten 2009 ägde auktion nr 5 rum på Kungliga Myntkabinettet i Stockholm och nr 6 (väl den sista) planeras på samma plats 2010.

Med dessa faktaupplysningar går vi över till smyckebrakteaten. På auktion 3 i Stockholm 2008 återfanns den som nr 1 och förvärvades av en norrman för utropspriset 60 000 kronor. Den utredning som gjordes i katalogen med hjälp av medförfattaren Morten Axboe skall inte upprepas här, utan jag lämnar denna uppgift åt honom – i utvidgat skick nedan. Något skall dock sägas om

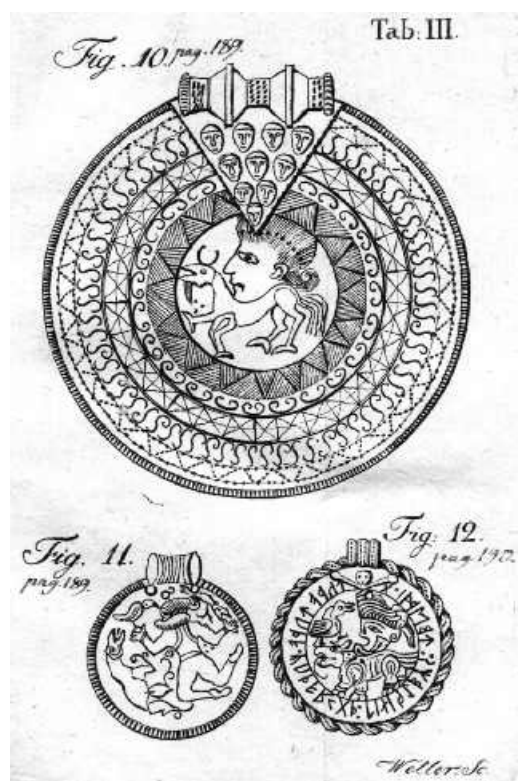

Fig. 1. Sjöborgs afbildning af to brakteater fra Ravlunda i Skåne (fig. 10–11, IK 144,1 og 143) og en C-brakteat fundet nær Vadstena i Östergötland (IK 377,1). Den største brakteat måler 73 mm i diameter.
—Sjöborg's 1797 depiction of two bracteates from Ravlunda in Scania (figs 10–11) and a type C bracteate found near Vadstena in Östergötland.

»Femte Flocken.

Brakteater, Medailler, Mynt.

Brakteat, af latinska ordet *bractea*, en tunn bläckplåt [...]. Disse äro af tvenne slag: de större äro af guld, men de mindre af silfwer och likna smått mynt. De större hafwa öfwerst i kanten aflänge ihålige ringar eller öglor at träda band uti, och tyckas blifwit nyttjade at hänga om halsen, såsom orden och prydnader, eller såsom helgedomar och läkemedel, såsom *Talismans* och *Amuleta*. [...] Egentligen borde de ej räknas ibland mynt, men emedan de för likheten skull alltid jämte mynt pläga aftecknas, har jag äfwen här welat nämna dem.»

hur brakteaten kan tänkas ha förvärvats. Att den inte är hittad i Mälardalen kan man nog utgå från. Inte heller har den förvärvats i modern tid, då alla kände till hembudspikten. Den låg inte i myntsamlingen när Bror Emil Hildebrand kom på besök kort före 1874 och besåg allt: han skulle inte ha missat den. När dr Bertel Tingström och jag var där omkring 1980 för att förbereda ett besök av 25 utvalda samlare i Svenska Numismatiska Föreningen och göra ett urval ur skåpen såg vi den inte heller. Min förklaring är att den legat bland smycken och att den siste fideikommissarien före sin död, när kassaskåpen flyttades till en säkrare plats, också lagt in den »myntartade» brakteaten där.

Till sist vill jag visa, att smyckebrakteater på den förste fideikommissariens tid kunde beskrivas i ett myntkapitel. Så här skriver adjunkten i historia vid Kungliga Carolinska Akademien Nicolaus H. Sjöborg i sin *Inledning til kännedom af Fäderneslandets Antiquiteter* (Lund 1797), s. 188:

Sedan avbildar Sjöborg på Tab. III som fig. 10, 11 och 12 tre smyckebrakteater (fig. 1), däribland Vadstena-brakteaten med sin runinskrift (som stals på Statens historiska museums konserveringsavdelning på 1930-talet – den låg framme på ett skrivbord).

Om man får komma med en lättsinnig gissning – kanske den förste fideikommissarien ägde Sjöborgs bok?

Brakteaten fra Ericsberg Af Morten Axboe

Guldbrakteaten fra Ericsberg-samlingen (fig. 2–3) representerer en af de store hovedgrupper af brakteater, nemlig C-brakteaterne der viser et stort mandshoved i profil over et (mere eller mindre) hestelignende dyr. På Ericsberg-brakteaten ses både mandshovedet og dyret fra venstre side, og omkring dem ses nogle mindre motiver (bitegn): en svungen triskele og en cirkel med et indre punkt i feltet foran mandshovedet, og fire tilsvarende cirkler samt et hagekors med punkter i

Fig. 2. Guldbrakteat fra Ericsberg-samlingen (IK 116,2), for- og bagside. Diameter 34 mm. Foto Gabriel Hildebrand. —Gold bracteate from the Ericsberg collection, obverse and reverse.

Fig. 3. Motivet på Ericsberg-brakteaten. Tegning H. Lange/P. Wöhliche. —The motif of the Ericsberg bracteate.

vinklerne mellem armene bag det. Hele billedfeltet er omgivet af en perlerække der er fremstillet i samme arbejdsgang som billedmotivet, og brakteaten blev til sidst indrammet med en perlet randtråd og forsynet med en bæresøskne med tilsvarende guldtråde på enderne. Både randtråden og trådene på søsknen er stærkt slidte. Desuden mangler dele af randtråden, brakteatpladen har været brækket i to stykker, og tilsvarende har søsknen været brækket af sammen med det nærmeste stykke af pladen. Begge dele er ret klodset repareret ved pålodning af smalle metalbånd (kobber?) på bagsiden – en reparation, der ikke kan stamme fra oldtiden. I sin nuværende tilstand måler brakteaten 34 mm i vandret diameter, og den vejer 5,48 g. Søsknen er 15 mm lang.

Hovedmotivet på Ericsberg-brakteaten er som

nævnt et klassisk brakteatmotiv, og Karl Hauck har tolket det som Odin der med magiske midler helbreder Balders forulykkede hest, blandt andet ved at puste den i øret (se Axboe 2007, s. 110 med videre henvisninger). Men på Ericsberg-præget møder vi nogle usædvanlige detaljer. På de fleste C-brakteater ser man kun Odins hoved over hestens ryg. En del eksemplarer viser dog også hans hals eller buste, og enkelte desuden hans ene arm, som han stryger langs dens hals, og hans fod der berører dens forben; begge dele som led i helbredelsen (se fortegnelsen Axboe 2004, s. 148). Man skal tydeligt nok forestille sig at Odin står delvist skjult bag hesten under processen. Men her på Ericsberg-brakteaten ser man hans hals i form af et reliefparti mellem hans øre og hestens bagkrop, og den afsluttes bagud med tre tværgående

linier der indrammer en række perler. Det er næppe bare kanten af hans dragt, men skal snarere vise en halsring eller måske en flerdobbelt halskrave som dem vi kender fra svenske fund (Holmqvist 1980; Lamm 1994) og som også er afbildet på træfiguren fra Rude Eskilstrup på Sjælland (Ørnes 1990) – altså et herskersymbol af højeste klasse ligesom det diadem, der ses som en perlerække gennem hans hår, og hvis ender svajer bag hans øre. Fra hans næse udgår der to buede linier, hvoraf den ene løber ned mod dyrets øre, mens hans mund gaber over øret. Billedets samlede budskab bliver altså at vise Odin, fremhævet som hersker med den romerske kejsers diadem og den nordiske fyrstes halskrave, der i flyvende fart kommer Balders hårdt sårede hest til undsætning og puster sin magiske kraft ind i dyret øre fra mund og næse.

Ericberg-brakteaten hører til de tidlige brakteater, og den er et eksempel på hvordan man har arbejdet med brakteatmotiverne, før de blev lagt fast i en næsten logo-agtig karakter. Odins bagudvendte hals slog ikke an, men den er dog antydet på to ens C-brakteater fra Sjöändan i Bohuslän (IK 159; M Pl. 10:2). Normalt foretrak man den mere statuariske fremstilling hvor Odin står helt eller delvis skjult bag hesten. Markeringen af det magiske 'åndepust' med streger fra næsen findes spredt gennem brakteatproduktionen, men blev ikke almindeligt før dens sidste fase; og det samme gælder den lignende markering af et 'pust' fra munden (Axboe 2004, s.147). Den guldsmed, der udformede motivet på Ericberg-brakteaten, og hans religiøse rådgivere har altså været nyskabende og forud for deres tid.

Brakteater blev som bekendt fremstillet ved prægning på et stempel hvor motivet var udført i negativt (fordybet) relief (Axboe 2004, s. 1–28; 2007, s. 13–25), og det præg vi møder på Ericberg-brakteaten, kender vi i forvejen fra et dansk fund, nemlig et lille depot, der blev fundet i 1825–26 ved Lyngby på Djursland i Østjylland (Mackeprang 1952, s. 129 f). Fundet består af en stor guldbrakteat (IK 116; M Pl. 10:15), en dobbeltbrakteat med forskelligt præg på for- og bagside (IK 297; M Pl. 3:10) samt fire guldspralringe. Guldsagerne blev fundet da de lokale bønder begyndte at fjerne sten fra en ødelagt stenaldergrav. Først fandtes den store C-brakteat

(fig. 4), og senere fandt man dobbeltbrakteaten og guldringene i den opgravede jord. Tilsyneladende har guldet været gemt ved randstenene på en gravhøj. Der var flere findere, og guldet blev indsendt til Museet for de nordiske Oldsager i København i flere omgange. Man kan nok ikke se helt bort fra den mulighed at Ericberg-brakteaten stammer fra samme fund og blev solgt til anden side, i stedet for at blive afleveret til de danske myndigheder som danefæfund skulle efter loven (sammenlign Axboe 2009). Der er dog ingen oplysninger i de bevarede kilder til fundet af Lyngby-skatten der kan bestyrke en sådan mistanke, og hvis Ericberg-brakteaten blev erhvervet allerede i D.G. Hildebrands tid, må den selvsagt stamme fra et tidligere fund. Men som Lars O. Lagerqvist skriver ovenfor, er det helt uvist hvornår brakteaten blev indlemmet i Ericberg-samlingen.

Til gengæld er det meget tænkeligt at Ericberg-brakteaten oprindeligt stammer fra den mellemste eller sydlige del af Jylland. Det viser udformningen af øsknen. De allerfleste brakteater har en profileret øsken med en eller flere omløbende vulste – vulstene kan være rundede eller skarprykkede, ligesom de kan være af samme bredde eller veksle mellem brede og smalle vulste. Der findes imidlertid en lille gruppe brakteater hvis øsken består af et glat guldrør uden vulste. De kan være udsmykket med indstemplede motiver, omløbende furer eller opdrevne bukler, eller med pålagte filigrantråde; og som regel har de også de pålagte perletråde om enderne som findes på næsten alle brakteatøskner.

En sådan øsken finder vi på Ericberg-brakteaten. Dens øsken har omløbende furer ved enderne lige indenfor den afsluttende perletråd, mens midterpartiet er udsmykket med stempelmærker af form som et dobbelt U. Også den stempelidentiske brakteat fra Lyngby har en glat øsken, der dog kun er udsmykket med filigrantråde ligesom den store prydtrekant under øsknen.

Sådanne øskner er sjældne, og de allerfleste af dem stammer fra Syd- og Midtjylland (Axboe 1981, s. 31–36). Mange af dem tilhører min seriationsgruppe H1 eller den første del af Gruppe H2 (Axboe 2004; 2007); altså en tidlig del af brakteatproduktionen, som vi – uden at lægge os alt

for fast på årstallene – kan placere mellem ca. 450 og tiden lige efter ca. 475. Det gælder de stempeledentiske Ericssberg- og Lyngby-brakteater, samt A-prægene IK 41,1-2 (M Pl. 4:8) og 162,1-2 (M Pl. 3:12-13) der optræder i de to sydvestjyske depotfund fra Darum og Skonager med tilsammen 9 eksemplarer, hvoraf de 6 har den aktuelle type øsken, og desuden IK 254 Geltorf-A fra Schleswig (Gebühr et al. 1992). Lige så tidlige, men fundet udenfor Jylland, er IK 225 Broholm-A fra Sydøstfyn (M Pl. 3:11), IK 203 Vä-C fra Skåne (M Pl. 12:2), IK 354 Senoren-A fra Blekinge (M Pl. 3:4); og to nyfundne småbrakteater fra Bornholm (IK 628 Smøenge-A) må være fra samme tid. Senere i Gruppe H2 følger IK 284 Hvolbæk-C (M Pl. 10:13), 290 Kjellers Mose-C (M Pl. 10:11) og 3 eksemplarer af IK 163 Skonager-C (M Pl. 6:23), alle fra Syd- og Midtjylland, samt IK 382 Vigrestad-A fra Rogaland (M Pl. 4:24) og 365,3 Burge-C (M Pl. 8:16) fra Gotland. Den sidstnævnte er dog utypisk fordi øsknen ikke er et påsat rør, men en flig af selve brakteatpladen der er bøjet om til øsken. Fra Gruppe H3, hvor vi nok befinder os i tiden efter ca. år 500, har vi IK 155 Sejerslev Klitter-C fra Nordvestjylland (M Pl. 10:14), IK 200,3 Tuna-C fra Gotland (Axboe 1981 Pl. VII), samt C-brakteaten IK 229 (M Pl. 8:8) hvis fundsted ikke kendes. Her er vi altså udenfor Syd- og Midtjylland, men vi vender tilbage til området i Gruppe H4 hvor vi har to stempeledentiske eksemplarer af IK 32,2 Agerskov-C (M Pl. 9:23), og også den atypiske D-brakteat IK 417 fra Darum-fundet må være samtidig med de to sene seriationsgrupper (M Pl. 18:6; Axboe 2004, s. 179–185; 2007, s. 60 ff). Fra den sene seriationsgruppe H4 har vi udenfor Jylland IK 114 Longbridge-C fra Midtengland (M nr. 306) og formelt set også den usædvanlige øsken på IK 119 Madla-C, hvor røret er lavet af midterpartiet fra en anden brakteat, og hvor øsknen derfor fremstår som et glat, ornamenteret rør med 3 omløbende kamme (M Pl. 13:9; Axboe 1981 Pl. III).

Billedet er ikke entydigt, men der er en klar tendens til at brakteater, hvis øsken består af et glat rør med perletråde om enderne og en udsmykning med punselmærker og/eller omløbende furer, er fundet i Syd- eller Midtjylland. Det kan tale for at Ericssberg-brakteaten også stam-

Fig. 4. Stor C-brakteat fra Lyngby i Østjylland (IK 116,1). Diameter 80,5 mm. Foto Nationalmuseet, København. –Type C bracteate from Lyngby, East Jutland.

mer fra dette område. Efter alt at dømme har den dog forladt Danmark på så tidligt et tidspunkt i 17- eller 1800-tallet, at der ikke er anledning til at kræve den »hjem« til Danmark. Dengang forvaltedes danefæ-bestemmelserne lempeligere end nu (Axboe 2009), og desuden mangler vi også den afgørende oplysning om, hvor brakteaten faktisk blev fundet. Alt i alt må Ericssberg-brakteaten efter sin lange tid i en svensk slotssamling høre lige så meget til den svenske kulturarv som til den danske.

På Lyngby-brakteaten fig. 4 er det prægede midterparti omgivet af en bred bort, som er ornamenteret med skiftevis indpunslede motiver og flerdobbelte omløbende furer. Herved er der også blevet plads til en dekorativ trekant af pålagte filigrantråde under øsknen. Ericssberg-brakteaten er ikke så stor og rigt udstyret; dens billedfelt er kun indrammet med en enkelt omløbende perlerække. Perlerne er præget sammen med selve billedmotivet og fandtes altså også i det negative prægestempel. Ser man nøje efter på Lyngby-brakteaten, kan man faktisk også se rester af en perlebort her, men den er blot stort set udslettet af det inderste bælte af omløbende furer.

Fig. 5: C-brakteat fra ukendt findested (IK 590), for- og bagside. Højde 29,3 mm, bredde 20,2 mm. Foto Soester MünzCabinett / Sonnenwald Publishing. –Type C bracteate of unknown provenance, obverse and reverse.

Ericberg-brakteaten er ikke det eneste eksemplar med øsken af den særlige type med glat rør som er kommet frem i lyset i de senere år. De dygtige bornholmske amatørarkæologer har i 2009 fundet to stempelidentiske småbrakteater ved Smørenge (IK 628; Axboe, under udgivelse), der begge har sådanne øskner.

Derimod kender vi ikke oprindelsen for brakteaten fig. 5 (IK 590; Axboe, under udgivelse) som november 2000 blev solgt på auktion i Dortmund (Westfälische Auktionsgesellschaft für Münzen und Medaillen. Auktion 16, 27.-29. November 2000, S. 375 Nr. 3227). Brakteaten skulle ifølge auktionsfirmaet stamme fra en amerikansk samler, der 'for mange år siden' skulle have købt den af en mønthonder i Oslo, men ingen af oplysningerne har kunnet verificeres. Brakteaten repræsenterer et præg vi ikke kender i forvejen, og desværre mangler omkring halvdelen af den. Øsknen er meget slidt, men med et glat rør med tråde om enderne, omløbende furer på midten og rester af indpunsllet ornamentik passer den fint ind blandt de tilsvarende jyske brakteater. Samtidig er den særpræget på flere måder, både i motivet, hvor C-brakteat-dyret tilsyneladende har sit »skæg» placeret næsehornsagtigt ovenpå snuden, og hvor dets forben er usædvanligt korte, og ved den omhyggelige udsmykning under øsknen med guldperler og filigrantråde der tem-

melig usædvanligt er anbragt på bagsiden af brakteaten. Den angivne »fundhistorie» er så vag at den ikke kan bruges til noget; tværtimod kan den sagtens være et røgslør der skal skjule, at brakteaten er fundet for ikke så længe siden i Jylland. Vi kan ikke vide det, og det vil nok kun kunne afsløres hvis en ærlig detektorfører en dag finder med den manglende halvdel af brakteaten.

Referenser

- Axboe, M., 1981. The Scandinavian Gold Bracteates. *Acta Archaeologica* 52, 1981. Köpenhamn.
- 2004. *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit – Herstellungsprobleme und Chronologie*. Berlin–New York.
 - 2007. *Brakteatstudier*. Köpenhamn.
 - 2009. 'Syv kobberstukne Tavler...'. C.J. Thomsen og guldbrakteaterne: Nationalmuseets første forskningsprojekt. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 2006. Köpenhamn.
- Axboe, M., under udgivelse. Katalog der Neufunde. Heizmann, W. & Axboe, M. (red.): *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit – Auswertung und Neufunde*. Berlin–New York.
- Gebühr, M.; Axboe, M. & Hauck, K., 1992. Ein neuer A-Brakteat aus Schleswig-Holstein. *Frühmittelalterliche Studien* 26. Neumünster.
- Holmqvist, W., 1980. *Guldhalsskragnar*. Stockholm.
- IK: Axboe, M.; Düwel, K.; Hauck, K. & v. Padberg, L., 1985–89. *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit. Ikonographischer Katalog* 1–3. München.

- Lamm, J.P., 1994. Guldhalskrågarna. Knape, A. (red.): *Guldets magi i saga och verklighet*. Stockholm.
- M: Mackeprang, M.B., 1952. *De nordiske Guldbraakteater*. Århus.
- Sjöborg, Nicolaus H. 1797. *Inledning til kænmedom af fæderneslandets antiqviteter*. Lund.
- Ørsnes, M. 1990. Gud og Konge. Kjærum, P. & Olsen, R.A. (red.). *Oldtidens ansigt*. København.

Summary

The coin collection from the estate of Ericssberg, Södermanland, Sweden, is currently being sold by auction. It was founded by D.G.H. Hildebrand (1761–1808), who acquired many precious coins and medals from the whole world. The collection was then maintained and enlarged by several of his successors of the baronial family Bonde up to 1937. It is not known when the Migration Period gold bracteate (figs 2–3) was acquired, nor when or where it was found, but it seems likely to be an early acquisition and should thus not be regarded as Danish *danefø* (treasure trove).

The bracteate's diameter is 34 mm, its weight 5.48 g. in its present state, where it has been rather clumsily repaired with copper-alloy strips on the reverse – undoubtedly a repair of the 18th or 19th centuries. The bracteate features an early version of the classical C-bracteate motif with

Odin/Woden's head over Balder's injured horse (cf. Axboe 2007, p. 110 with further refs). Odin, who is probably wearing a large neck-ring, is shown approaching the horse from behind, its ear in his mouth and his magic breath shown as curved lines from his nose. A larger bracteate from the same die is part of a hoard found in 1825–26 at Lyngby in east Jutland (fig. 4). Furthermore the loop, being shaped as a straight tube with punched ornament, may point to an origin in southern or central Jutland (Axboe 1981, pp. 31–36). The same, rather infrequent type of loop can be seen on a bracteate of unknown provenance (fig. 5), which became known to scholarship in 2000 when it was sold by auction in Germany. It may thus be suspected to have been found in Jutland and removed illegally.